

JOOST BALJEU

—

MORGEN KAN HET ARCHITECTUUR ZIJN, 1975

—

De behoefte om het verloren evenwicht tussen mens en natuur en tussen kunst en natuur te herstellen, was belangrijk voor Joost Baljeu (1925-1991) en vele concrete kunstenaars die publiceerden in het tijdschrift *Structure*, dat van 1958 tot 1964 werd uitgebracht. Baljeu streefde ernaar in zijn werk een structureel groeiproces uit te drukken dat parallel loopt met dat van de natuur, waarbij hem een synthese van kunst en natuur voor ogen stond. Natuurvormen zouden worden voortgebracht door middel van een proces van op elkaar inwerkende krachten. Baljeu vond dan ook dat de kunstenaar zich dus niet moest toeleggen op de uiterlijke kenmerken van een vorm maar op de groeiprocessen die eraan ten grondslag liggen. Organische groeiprocessen kon men vooral door middel van wiskundige formules uitdrukken. Baljeu en de andere kunstenaars van *Structure* geloofden dat zij door hun werkproces parallel te laten lopen aan het groeiproces in de natuur, de komst van een nieuwe harmonieuze wereld konden bevorderen. Baljeu achtte de menselijke geest niet superieur aan de materiële werkelijkheid. Bij Mondriaan vond hij wat dit betreft een te wisselvallige houding ten opzichte van de natuur en hij greep daarom terug op de Franse kubist Albert Gleizes en later op de ideeën over tijd-ruimte en de vierde dimensie van Van Doesburg om het dynamische karakter van de natuur uit te drukken. Ruimtelijke constructies als het reliëf en het vrijstaande beeld zouden een steeds grotere rol bij hem gaan spelen omdat in hen de verwantschap met het dynamische groeiproces in de natuur beter tot uitdrukking komt dan op het platte vlak van een schilderij.

De Stichting Sikkensprijs ondersteunt de publicatie van een ontwerp van Joost Baljeu, die in 1962 de Sikkensprijs ontving. Het boekje 'Morgen kan het architectuur zijn' is een stapsgewijze verbeelding van zijn kunst tot architectuur. Zes gekleurde prenten tonen de ontwikkeling van een modulaire basiseenheid naar schakelingen van woningen, die meer afwisseling en privacy bieden dan de gangbare strokenbouw of hoogbouw. Deze samenstelling van woonelementen, die wat weg heeft van een kasbah, is vergelijkbaar met het heldere en labyrintische werk van Aldo van Eijck en Herman Herzberger. Baljeus plan voor een industrieel bouwsysteem biedt tegelijkertijd een voorstel voor een andere aanleg van het verkeersplan, waardoor meer vrije ruimte ontstaat die benut kan worden voor onder meer dienstverlening en recreatie in het stadsleven.

Het boekje met los bijgeleverde litho's en foto's wordt mede gefinan-

cierd door het Ministerie van CRM en verschijnt bij gelegenheid van de opening van een overzichtstentoonstelling van Baljeu in het Haags Gemeentemuseum (13 december 1975 - 14 februari 1976).